

A magánerdő-tulajdonosok jellemzői

Mertl Tamás – tudományos segédmunkatárs, NAIK-ERTI Ökonómiai Osztály

Dr. Schiberna Endre – osztályvezető, tudományos tanácsadó, NAIK-ERTI Ökonómiai Osztály

A NAIK-ERTI Ökonómiai Osztálya folyamatosan igyekszik vizsgálni a magánerdő-gazdálkodás helyzetét és tevékenységét, amelynek rendszerint az adatok elérhetősége szab korlátokat. Az Erdészeti Lapok 2017. évi májusi lapszámában már hírt adtunk a magánerdőket és az erdőtulajdonosokat érintő átfogó vizsgálatainkról, amelyek eredményeit részletesen az Erdészettudományi Közleményekben tettük közzé.

A közös tulajdonú termőföldek vissza-szorítására tett kormányzati szándék-nak köszönhetően ezek az elemzések ma is aktuálisak, és ezek közül szeretnénk feleleveníteni egy-két érdekesebb, de nem feltétlenül közismert témakört.

A magánerdők földhivatali adatainak teljes körű feldolgozása előtt a magánerdő-tulajdonosok számát a mintavételekre alapuló tanulmányok 250–700 ezer fő közöttire becsülték. A 2015-ös adataink alapján 425 ezer magánszemélyt és csaknem 3 000 céget, illetve más szervezetet találtunk a nyilvántartásban, valamint a vizsgálatból kizárt, jellemzően nagyon kis kiterjedésű erdőművelési ágú alrészleteken további 131 ezer tulajdonos volt.

Ez azt jelenti, hogy Magyarországon nagyjából minden huszadik embernek van erdeje, ami olyan, mintha egy focimeccsen a két csapat egyikében egy magánerdő-tulajdonos is játszana. Mondhatnánk így is, de sántít a hasonlat, mert a tulajdonosok csupán 5%-a 30 év alatti, közel fele pedig 60 éven túl jár.

A tulajdonosok 51%-a él községekben, 21%-a Budapesten és megyei jogú városokban, további 26% pedig egyéb vidéki városban. Az ismeretlen címen lakó és külföldi tulajdonosok aránya az adatbázis szerint valamivel kevesebb mint 2%, de ez nem tartalmazza azokat az eseteket, amikor a földhivatal által nyilvántartott címen a tulajdonos már nem érhető el.

Az erdőtulajdonosok tulajdoni méretének átlaga 1,85 ha/fő, de tudni kell, hogy 100 ezer tulajdonosnak van 0,1 hektárnál kisebb erdőtulajdona, és csak 3%-nak, azaz 13 ezer főnek haladja meg a 10 hektárt. Ez utóbbiak a magánerdő-terület 55%-át birtokolják, ami jól mutatja, hogy a magánerdő-tu-

lajdonosok nagymértékben polarizálódtak (1. ábra).

Ezeket az adatokat az egyéni tulajdonosok szintje helyett érdemesebb lenne családonként vizsgálni, de a rendelkezésünkre álló adatbázis erre nem nyújt megfelelő lehetőséget.

A kis területű tulajdonosok nagy száma korábban is ismert, vagy legalább sejthető jelenség volt, az azonban csak az adatok részletes elemzése révén derült ki, hogy ezek a kis tulajdonosok jellemzően egyetlen földrészletben rendelkeznek tulajdonnal. Ők a tulajdonosok több mint kétharmadát teszik ki, ötnél több földrészletben pedig csak 4%-uk szerepel.

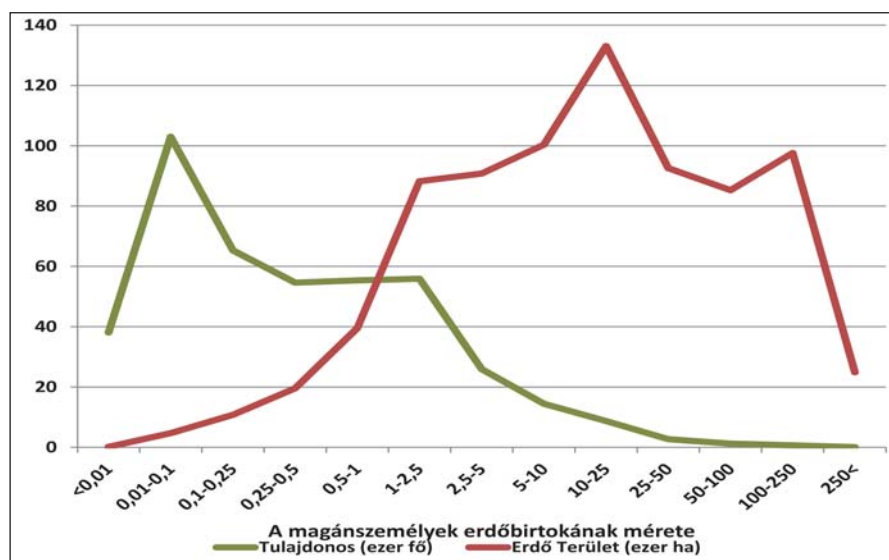
Az egyetlen tulajdonnal rendelkezők magas aránya miatt nem jellemző a tulajdoni illetőségek földrajzi szétszóródása, és elmondható, hogy a tulajdonosok 98%-ának az összes tulajdona a birtok súlypontjától mérve átlagosan 5 km-en belül található.

A fentiekből látható, hogy a magánerdő-tulajdonosok sokfélék, de jellemző csoportokra oszthatók. Helyzetüket nagyban befolyásolja a tulajdonuk mérete, elhelyezkedése és a fent bemutatott egyéb szempontok, de mindezek elsősorban azért fontosak az ágazat számára, hogy képet kapjunk a tulajdonosok lehetőségeiről, tulajdonukkal kapcsolatos szándékairól, és motivációjáról. Ennek feltárására az általunk vizsgált adatbázis csak közvetett információkkal szolgál, de megkíséreltük a tulajdonosokat a birtokszerzési aktivitásuk szerint csoportosítani.

A tulajdonosok 32%-a, illetve 31%-a kizárólag privatizáció és öröklés útján jutott az erdőtulajdonához, amelynek összes területe az 1 hektárt nem érte el, és ezt követően a tulajdonos passzív maradt, újabb területeket nem szerzett.

A tulajdonosok további 10%-ának ugyanezen szerzési jogcímen van bejegyezve a tulajdona, de a tulajdonuk mérete 1 és 50 hektárt közé esik. Ide sorolható még az ajándékozás is, mint szerzési mód, ennek azonban az előzőekhez képest kisebb a jelentősége. Összességében a tulajdonosokra nagyon jellemző ez a tulajdonszerzési szempontból passzív magatartásforma, hiszen 5 tulajdonosból 4 tartozik ebbe a csoportba.

Bár az előbbi, passzívnak nevezett tulajdonosok létszám szerinti aránya

1. ábra. A magánszemély erdőtulajdonosok számának és erdőterületének eloszlása az egyes tulajdonosok erdőbirtokának mérete alapján

1. táblázat. A magánerdő-tulajdonosok létszámának és erdőtulajdonuk területének eloszlása a szerzési módok és az összes erdőtulajdonuk mérete szerint. (A 0% értékek 0,5%-nál kisebb adatok kerekítéséből adódnak.)

Jellemző szerzési módok	Összes erdőtulajdon mérete						Összesen		
	1 ha alatt		1–50 ha		50 ha felett		Fő	Ter.	
	Fő	Ter.	Fő	Ter.	Fő	Ter.	Fő	Ter.	
Passzív	Privatizáció	32%	4%	8%	14%	0%	0%	41%	18%
	Öröklés	31%	4%	6%	9%	0%	0%	36%	13%
	Ajándékozás	3%	1%	2%	4%	0%	1%	4%	6%
	Összesen	65%	8%	16%	27%	0%	2%	81%	37%
Aktív	Kereskedő	0%	0%	1%	2%	0%	1%	1%	3%
	Vásárló	4%	1%	7%	33%	0%	18%	11%	53%
	Összesen	4%	1%	7%	35%	0%	19%	12%	55%
Egyéb	5%	1%	3%	7%	0%	1%	7%	8%	
Összesen	74%	10%	26%	68%	0%	22%	100%	100%	

magas, a területben mért erdőforgalom szempontjából nagyobb szerephez jutnak azok, akik vásárolnak, vagy akár később el is adják az erdejüket.

Azok, akik legalább egyszer vásároltak már erdőtulajdonost az erdőterület több mint felét birtokolják, tulajdonuk mérete pedig jellemzően 1 hektár felett

van. Az erdőterületet vásárló és azt később értékesítő tulajdonosok aránya mind a létszámuk, mind a jelenlegi erdőterületük tekintetében is csupán 1–3% (1. táblázat).

Ne feledjük azonban, hogy bármilyen szempont szerint is képezzünk csoportokat, bármire is számolunk statisztikákat és mutatókat, e számok mögött emberek és családok vannak. Számukra a sok és kevés, a kicsi és a nagy nem ágazati kérdés, hanem a saját nézőpontjaik szerint értelmezhető. Minden tulajdonost, a tulajdonukhoz fűződő jogait és az ezekkel kapcsolatos szándékaikat tiszteltetni kell tartani.

A cikkben szereplő vizsgálatról részletesen az Erdészettudományi Közleményekben tájékozódhat. 🌿

Az örvös galamb mint erdészeti kártevő

Az örvös galamb a legnagyobb európai vadgalambfaj, testtömege megközelíti a 0,5 kg-ot. Testét kékeszürke tollazat borítja. Felismerését a méretén kívül megkönnyíti, hogy nyakának két oldalán egy-egy fehér folt látható. Szárnyát széles fehér szárnyfolt díszíti, ez különösen röptében feltűnő. Hazánkban a sík- és dombvidéki erdők, erdőfoltok, fasorok, parkok gyakori költő madara.

Először Nyugat-Európában figyelték meg urbanizációját, amely az utóbbi évtizedekben, hazánkban is tapasztalható. Ezzel egyidejűleg állománya érezhetően emelkedő tendenciát mutat. A becslések szerint hazai állománya 100 000 pár feletti. Általában évente kétszer költ. Vonuló faj, amely márciustól október végéig tartózkodik hazánkban, időnként azonban áttelel. Vadászható faj.

Tápláléka más galambfajokhoz hasonlóan elsősorban különböző magvakból áll. Élőhelyétől függően jelentős a gyommagfogyasztása. Emellett mindenféle egyéb növényi eleséget elfogyaszt, így többek között fák rügyeit és terméseit. A mezőgazdaságban tavasszal és ősszel a gabonaszemek és csírázó magvak felszedésével helyenként érzékeny károkat okozhat.

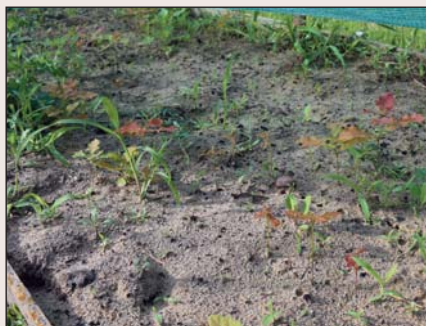
Az erdőkben, különösen tőlünk északra egyik legkedveltebb tápláléka a fenyőfélék magja. Ezt nem csak a földről szedi fel, hanem ügyesen egyensúlyozva képes a tobozokból is kiszedni.

Kora tavasszal szívesen csipdesi le a fák, cserjék rügyeit. Ősszel, élőhelyétől függően nagy mennyiségben fogyaszt-

hat bükk- és tölgyfogyasztó. Ez utóbbiakról az elmúlt évtizedek hazai szakirodalmában semmit nem ír. Györfi János még 1963-ban megjelent *Erdővédelemtan* munkájában viszont az alábbiakat írja: „Az örvös galamb ősszel tölgy- és bükkfogyasztó is fogyaszt, tavasszal pedig ezeknek bősős csíranövényeit csipdesi le. Éppen ezért erdészeti tekintetben helyenként érezhető károkat okoz.”

2020 tavaszán, a KEFAG Kiskunsági Erdészeti és Faipari Zrt. Innovációs Központjának telephelyén, városias környezetben a becsléseink szerint 6-10 pár örvös galamb kezdte meg a költését.

Eleinte a madarak semmilyen jellegű kárt nem okoztak, többnyire a tyúkhúr

zöld hajtásaival táplálkoztak. Később, a költési időszak előrehaladtával táplálkozási szokásaik megváltoztak. Ekkor észleltük először, hogy jelentős károkat okoztak a telephelyen található kísérleti csemetekert vetéseiben, valamint a telephelyen lévő gyümölcsfákon is.

A vetések közül elsősorban a nagyobb méretű, már csírázásnak indult magokat (pl. kocsányos tölgy, amerikai vasfa) szedték ki a földből. Egy pár károsítása során, egyetlen alkalommal akár 10-20 db csírázó magot is kihúzott a földből, végighaladva a sorokon. Néhány nap alatt szinte végig „kapálták” a galambok a bevetett területet, miközben több száz csírázó magot szedtek ki. A fentiek mellett a telephelyen lévő gyümölcsfák természetesen is jelentős károkat okoztak. Az itt található meggy- és cseresznyefák termésének nagyobb részét megették a fákról, a maradékot pedig leverték. Kártételük során sok esetben a gyümölcsök húsának csak egy részét fogyasztották el.

Csemetekerti kártétele ellen több védekezést is kipróbáltunk, azonban egyik sem minősült hatékonynak. A madáríjlesztő alatt békésen szedegettek tovább a magokat, míg a raschel hálós takarás alá bebújtak és ugyanúgy folytatták táplálkozásukat. Györfi János védekezésül szintén takarást javasolt, vagy a galambok kipusztítását. Ez utóbbit, a vadászhatóság ellenére sem, a városi környezet nem teszi lehetővé.

Szöveg és kép: **Dr. Andrési Dániel** okl. erdőmérnök,
Andrési Pál okl. erdőmérnök